

ISSN 2313-8211

**ОБЛІК, ЕКОНОМІКА, МЕНЕДЖМЕНТ:
*наукові нотатки***

**ACCOUNTING, ECONOMICS,
MANAGEMENT:
*scientific notes***

**Міжнародний збірник наукових праць
International collection of scientific papers**

Випуск 3 (15)

Issue 3 (15)

Луцьк 2017
Lutsk 2017

УДК 657.338.658
JEL M 00
ББК 65.052
О 14

ОБЛІК, ЕКОНОМІКА, МЕНЕДЖМЕНТ: наукові нотатки /
Міжнародний збірник наукових праць. Випуск 3 (15) / відпов. ред.
І.Б. Садовська. – Луцьк: РВВ Луцького НТУ, 2017. – 285 с.

ISSN 2313-8211

Збірник наукових праць містить результати наукових досліджень з питань обліку, економіки та менеджменту, що спрямовані на перспективи розвитку економічних наук в умовах глобалізації економіки.

*Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації
Серія КВ № 20767-10567 Р від 22.05.2014 р.*

Міжнародний збірник наукових праць з 2014 року зареєстровано в Міжнародному центрі періодичних видань (ISSN International Centre. Paris, France).

Міжнародний збірник наукових праць в 2014 році включено до міжнародних каталогів наукових видань і наукометричних баз: Російський індекс наукового цитування (РІНЦ), Російська наукова електронна бібліотека (eLIBRARY.RU).

Редакційна колегія: **головний редактор** – к.е.н., професор Садовська І.Б. (Україна); **відп. редактор** – к.е.н., доцент Бабіч І.І. (Україна); д.е.н., професор Аверіна О.І. (Росія); д-р, професор Башева С.А. (Болгарія); д.е.н., професор Бессонова О.А. (Росія); д.е.н., доцент Веєра С.Г. (Білорусь); д.е.н., професор Голян В.А. (Україна); к.е.н., доцент Гаврилюк О.О. (Україна); к.е.н., доцент Голячук Н.В. (Україна); д-р, професор Димитров С.С. (Болгарія); к.е.н., доцент Жураковська І.В. (Україна); д-р Гжегож Зайонц (Польща); к.е.н., доцент Зеленко С.В. (Україна); д-р Дорота Казмерчак-Пец (Польща); д.юр.н., професор Кобаєв О.К. (Казахстан); Легенчук С.Ф., д.е.н., професор (Україна); Левицька С.О., д.е.н., професор (Україна); д.е.н., доцент Макарова В.І. (Росія); д.е.н., професор Малік М.Й. (Україна); к.е.н., доцент Мальцевич Н.В. (Білорусь); д.т.н., с.н.с. Мокєєв В.В. (Росія); д.е.н., доцент Морозова Н.І. (Росія); к.е.н., доцент Московчук А.Т. (Україна); к.е.н., доцент Нагірська К.С. (Україна); к.е.н., доцент Нужна О.А. (Україна); к.е.н., доцент Петрова О.О. (Росія); к.е.н., доцент Писаренко Т.М. (Україна); Правдюк Н.Л., д.е.н., професор (Україна); к.е.н., доцент Савош Л.В. (Україна); к.е.н., доцент Семенішена Н.В. (Україна); к.е.н., доцент Сєхачьова В.М. (Росія); к.е.н., доцент Сидоренко Р.В. (Україна); к.е.н., доцент Сушко Т.І. (Білорусь); к.е.н., доцент Талах Т.А. (Україна); к.е.н., доцент Ткачук І.М. (Україна); к.е.н., доцент Тлущкевич Н.В. (Україна); д-р Хенрік Федевіч (Польща); к.е.н., доцент Чудовець В.В. (Україна); к.е.н., доцент Шаріпов Д.Г. (Таджикістан); к.е.н., доцент Шестакова І.М. (Росія); д.е.н., професор Шеишуківа Т.Г. (Росія).

Головний редактор:
к.е.н., професор І.Б. Садовська

Відповідальність за зміст і достовірність публікацій несуть автори наукових праць. Точки зору авторів публікацій можуть не співпадати з точкою зору редколегії збірника.

© ОБЛІК, ЕКОНОМІКА, МЕНЕДЖМЕНТ: наукові нотатки, 2017

Садовська Ірина, Поліщук Ксенія Облікове забезпечення управління податками в агробізнесі: оцінка наукових підходів	204
Сидоренко Роман, Кашик Юлія Особливості обліку витрат у мисливських господарствах	211
Сиротюк Ганна, Янковська Катерина, Михальчук Ліля Проблеми сталого розвитку сільськогосподарських підприємств в умовах системної кризи	218
Слесар Тетяна Теоретичні основи класифікації витрат	226
Томчук Олена, Пацар Ольга Аналіз ефективності використання виробничих запасів у ТОВ «Устя»	232
Хомин Ірина Ріст чи антирозвиток: дилема оцінки показників аграрного сектору	240
Чудовець Віталій, Василюк Володимир Визнання та відображення в обліку кредитних операцій комерційних банків України	248
Чудовець Віталій, Якимчук Дмитро Підвищення якості інформації про справедливу вартість у фінансовій звітності підприємства	255
Шара Євгенія, Туровська Ганна Обліковий аспект розрахунків інкасовими дорученнями та акредитивами	262

Зв'язок з автором: tslesar@ukr.net

УДК 65.011.46
JEL M40

Томчук Олена

Пацар Ольга

Вінницький національний аграрний університет

АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ У ТОВ «УСТЯ»

У статті досліджено сутність та необхідність аналізу виробничих запасів на підприємстві. Проведено аналіз складу та структури виробничих запасів у ТОВ «Устя». Розкрито особливості визначення основних показників ефективного використання виробничих запасів у процесі здійснення господарської діяльності, а також розраховано показники ефективності використання виробничих запасів у ТОВ «Устя».

Ключові слова: виробничі запаси, аналіз, склад, структура, ефективність використання, показники, матеріаломісткість, матеріаловіддача.

АНАЛИЗ ЭФФЕКТИВНОСТИ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ПРОИЗВОДСТВЕННЫХ ЗАПАСОВ У ООО «УСТЯ»

В статье исследована сущность и необходимость анализа производственных запасов на предприятии. Проведен анализ состава и структуры производственных запасов в ООО «Устье». Раскрыты особенности определения основных показателей эффективного использования производственных запасов в процессе осуществления хозяйственной деятельности, а также рассчитаны показатели эффективности использования производственных запасов в ООО «Устье».

Ключевые слова: производственные запасы, анализ, состав, структура, эффективность использования, показатели, материалоемкость, материалотдача.

ANALYSIS OF THE EFFICIENCY OF USE OF MANUFACTURING SPAMES IN LLC "USTYA"

The article examines the essence and necessity of analysis of production stocks at the enterprise. The analysis of composition and structure of production stocks at LLC "Ustyia" was carried out. The peculiarities of determining the main indicators of the effective use of industrial stocks in the process of economic activity are revealed, as well as indicators of efficiency of the use of industrial stocks at LLC "Ustyia" are calculated.

Key words: production stocks, analysis, composition, structure, efficiency of use, indicators, material concentration, material productivity.

Постановка завдання. Одним із важливих факторів успішного та ефективного функціонування сільськогосподарського підприємства є ефективність використання виробничих запасів як основної та невід'ємної складової безперебійного виробничого процесу. Підприємству необхідно самостійно визначати потрібну кількість якісних виробничих запасів, яка необхідна для виробництва конкурентоспроможної продукції. У такому випадку виникає необхідність у розробці такого дієвого механізму, який би зміг координувати процес обліку й аналізу прибуття (надходження), наявності, зберігання, використання та вихід (вибуття) виробничих запасів з підприємства. Тому проведення аналізу забезпечення та ефективного використання запасів набуває особливого, важливого практичного значення для кожного господарюючого суб'єкта.

Виклад основного матеріалу. Необхідною умовою функціонування сільськогосподарських підприємств є наявність оборотних активів, а саме запасів, які є їх складовою частиною, оскільки без належного забезпечення підприємства матеріальними цінностями неможливе досягнення ефективних результатів від господарської діяльності. [1, с. 26].

На сільськогосподарських підприємствах запаси є найбільш важливою та значною частиною активів, виробничого капіталу. Вони займають особливе місце в складі майна, домінуючу позицію в структурі витрат, а тому суттєво впливають на результати діяльності та висвітлення інформації про фінансовий стан підприємства. Виходячи із вищенаведеного, зазначимо, що запаси є важливою економічною та обліковою категорією, окремим об'єктом аналізу та важливим фактором ефективності діяльності підприємства. Тому для формування ефективної системи аналізу з метою покращення ефективності використання запасів перш за все потрібно з'ясувати значення та сутність цієї категорії [4., с. 303].

Роева О.С., вважає, що « ... виробничі запаси визнаються активом, якщо у майбутньому очікується отримання економічної вигоди у вигляді грошових коштів, від їх використання протягом одного операційного циклу, тобто проміжку часу між споживанням, виробництвом та отриманням грошових коштів з прибутком від реалізації готової продукції [5, с. 227-228].

Для того, щоб вірно, достовірно та ефективно провести аналіз

виробничих запасів в першу чергу необхідно вивчити їх склад та структуру, яка в подальшому передбачає їх групування за економічним призначенням, виходячи з функціональної і технологічної ролі, значення у виробничому процесі і технологічними властивостями на сировину і матеріали, купівельні матеріали, паливо, будівельні матеріали, та ін.

Склад виробничих запасів ТОВ «Устя» за 2014-2016 рр. розглянемо у таблиця 1.

Таблиця 1

Склад виробничих запасів у ТОВ «Устя» за 2014-2016 рр.,

тис.грн

№	Найменування	2014 р.	2015 р.	2016 р.	(+,-)
1	2	3	4	5	6
1	Виробничі запаси:	7332	12657	15766	8434
2	Сировина і матеріали	581	2321	1781	1200
3	Купівельні напівфабрикати і комплектуючі вироби	-	-	-	-
4	Паливо	490	1008	1133	643
5	Тара і тарні матеріали	2	8	12	10
6	Будівельні матеріали	71	86	38	-33
7	Матеріали передані на переробку	-	-	-	-
8	Запасні частини	188	346	206	18
9	Матеріали сільськогосподарського призначення	5914	8826	12552	6638
10	Інші матеріали	86	62	44	-42

Проаналізувавши таблицю 1 можна зробити висновок, що у 2016 р. склад виробничих запасів порівняно з 2014 р. зріс у два рази. Зокрема найбільше збільшились складові «Сировина і матеріали» на 1200 тис.грн., «Паливо» на 643 тис.грн. та «Матеріали сільськогосподарського призначення» на 6638 тис.грн., а така складова, як «Тара і тарні матеріали» у 2016 р. (10 тис.грн.) зросла у 6 раз більше ніж вона становила у 2014 р. (2 тис.грн.). Всі інші складові виробничих запасів зазнали не таких кардинальних змін, особливо «Запасні частини» збільшились на 18 тис.грн., а от «Будівельні матеріали» та «Інші матеріали» зменшились на 33 тис.грн. та 42

тис.грн. відповідно. «Купівельні напівфабрикати і комплектуючі вироби» та «Матеріали передані на переробку» у ТОВ «Устя» відсутні за досліджуваний період.

На основі таблиці 1 розглянемо структуру виробничих запасів ТОВ «Устя» за 2016 рік (рис.1).

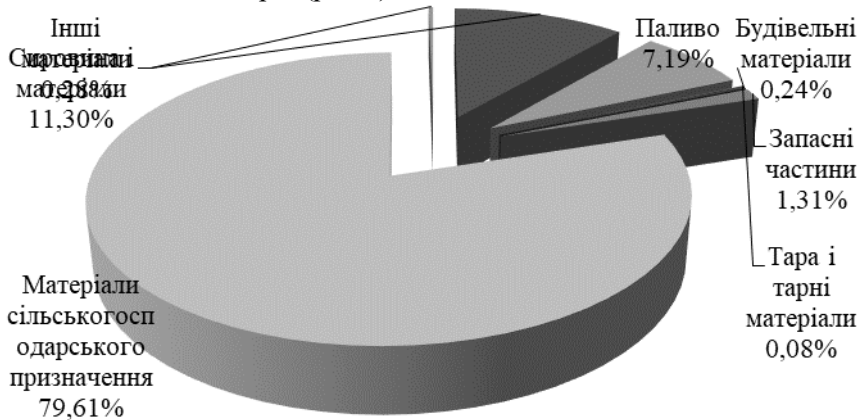

Рис. 1 Структура виробничих запасів ТОВ «Устя» за 2016 р.

За даними представленої структури видно, що на кінець 2016 року в ТОВ «Устя» найбільшу питому вагу у складі виробничих запасів займають матеріали с/г призначення (79,61%), сировина і матеріали (11,30%) паливо (7,9%), решта складових виробничих запасів є менш вагомими для ТОВ «Устя» і займають незначну частку, а саме запасні частини (1,31%), інші матеріали (0,28%), будівельні матеріали (0,24%), тара і тарні матеріали 0,08%.

Таким чином ТОВ «Устя» повноцінно забезпечено виробничими запасами, які необхідні йому для ефективного функціонування та спостерігається їх зростання. Це зумовлено тим, що підприємство збільшує масштаби свого виробництва та підвищується ціна на самі виробничі запаси внаслідок інфляції, яка спостерігається в Україні за останні роки.

Слід зазначити, що чим ефективніше використовуються матеріальні ресурси, тим менше їх витрачається на виготовлення певної кількості продукції, тобто створюється можливість збільшити

обсяги виробництва, що в цілому підвищує його ефективність [2, с. 424-425].

Мета аналізу показників використання запасів полягає у зниженні елементів матеріальних витрат у собівартості продукції [3, с. 27].

Для оцінки ефективності використання матеріальних ресурсів використовують систему узагальнюючих та відносних показників. До відносних показників оцінки ефективності використання виробничих запасів відносять: коефіцієнт оборотності виробничих запасів; коефіцієнт завантаження виробничих запасів; тривалість обороту виробничих запасів. До узагальнюючих показників ефективності використання виробничих запасів відносять: матеріаловіддача продукції; матеріаломісткість продукції; частка матеріальних витрат у собівартості продукції; прибуток на одну гривню матеріальних витрат.

Використовуючи зазначені показники, проведемо оцінку ефективності використання виробничих запасів досліджуваного підприємства в табл. 2.

Таблиця 2

Динаміка показників ефективності використання виробничих запасів у ТОВ «Устя» за 2014-2016 рр.

№	Показники	2014 р	2015 р	2016 р	(+,-)
1	2	3	4	5	6
Вихідні дані:					
1	Виробничі запаси тис.грн.	7224	9994,5	14211,5	6987,5
2	Обсяг виробленої продукції в порівня-льних цінах, тис.грн	21045,92	19542,17	21688,48	642,56
3	Собівартість вироб-леної продукції, тис.грн.	21586	31323	30475	8889
4	Матеріальні витрати на виробництво продукції, тис.грн	20558	25727	27527	6969
5	Чистий дохід від реалізації продукції тис.грн	27155	40827	47550	20395

Продовження табл. 2

6	Чистий фінансовий результат: прибуток тис.грн	4808	11880	13832	9024
Розрахунок:					
1	Коефіцієнт обороту виробничих запасів	2,99	3,13	2,14	-0,85
2	Коефіцієнт завантаження виробничих запасів	0,33	0,32	0,47	0,14
3	Тривалість обороту виробничих запасів, днів	122	117	171	49
4	Матеріаловіддача продукції, тис.грн	1,02	0,76	0,78	-0,24
5	Матеріаломісткість продукції, тис.грн	0,98	1,32	1,27	0,29
6	Частка матеріальних витрат у собівартості продукції, %	95,24	82,13	90,33	-4,91
7	Прибуток на одну гривню матеріальних витрат, тис.грн	0,23	0,46	0,50	0,27

Дані таблиці 3 свідчать, що коефіцієнт обороту виробничих запасів у 2016 році склав 2,14, що на 0,85 менше у порівнянні з 2014 роком. Це означає, що виробничі запаси ТОВ «Устя» зменшили кількість оборотів за звітний період, що негативно впливає на ефективність їх використання. Коефіцієнт завантаження виробничих запасів у звітному році склав 0,47, що на 0,14 більше у порівнянні з базовим роком. Зростання цього показника є негативним явищем для ТОВ «Устя», що свідчить про зниження ефективності використання запасів. Тривалість обороту виробничих запасів за період 2014-2016 рр. зріс на 49 днів. Зростання тривалості обігу свідчить про збільшення сповільнення обіговості та зростання середніх залишків виробничих запасів. Зниження матеріаловіддачі у 2016 році (0,78) вказує про зниження ефективності використання матеріальних ресурсів на підприємстві, а підвищення матеріаломісткості (1,27) - про неефективне використання матеріальних ресурсів. Найсуттєвіший вплив на підвищення матеріаломісткості продукції справило зростання цін на сировину і матеріали у зв'язку з інфляцією. Частка матеріальних витрат у собівартості продукції у звітному році (90,33%) знизилась на

4,91 %. Зниження даного показника означає, що підприємство закуповує високоякісні запаси та новітню техніку для виготовлення продукції. Прибуток на одну гривню матеріальних витрат є найбільш узагальнюючим показником ефективності використання матеріальних ресурсів. У 2016 році даний показник зріс на 0,27 тис. грн. і склав 0,5 тис.грн. Збільшення даного показника позитивно характеризує роботу ТОВ «Устя» це означає, що у звітному році на 1 грн. матеріальних витрат припадає 0,5 тис. грн.

Таким чином, виробничі запаси за 2014-2016 рр. у ТОВ «Устя» використовуються не ефективно.

Ми вважаємо, що для того щоб підвищити ефективність використання виробничих запасів у ТОВ «Устя» потрібно:

- розрахувати потребу підприємства в запасах та інтенсивність їх використання;

- впровадити нові прогресивні системи управління виробничими запасами;

- удосконалити планування поставок матеріальних ресурсів у тому числі шляхом встановлення чітких договірних умов постачання, оптимального вибору постачальників, налагодженої роботи транспорту тощо;

- підвищити рівень організації зберігання виробничих запасів та підготовки їх до використання;

- правильно організувати інфраструктуру господарства, що передбачає раціональне використання запасів та контроль за їх витрачанням;

- удосконалити інформаційну базу з руху матеріальних цінностей;

- проводити інвентаризацію виробничих запасів;

- запроваджувати нові технології у виробництві продукції, які забезпечать зниження використання виробничих запасів та в кінцевому результаті і собівартості продукції.

Висновки. Слід відзначити, що в ТОВ «Устя» за досліджуваний період має місце поліпшення використання виробничих запасів. Насамкінець варто зазначити, що аналіз ефективного використання матеріальних ресурсів не закінчується одержанням необхідних показників (відповідно до поставлених цілей). Він є підставою для прийняття необхідних управлінських рішень. За даними аналізу керівництво підприємства розробляє заходи, які сприяють пошуку джерел економії матеріальних ресурсів та резервів збільшення обсягів

виробництва.

Виконання пропозицій допоможе підвищити ефективність використання виробничих запасів та дасть можливість досягти високого рівня виробництва та не допустити його спаду.

Література:

1. Басіста І. А. Економічна суть категорії «Запаси» / І. А. Басіста // Економічні науки. - 2014. - №11(2). - С. 26-34.
2. Жаворонок А.В. Особливості вввлізу виробничих запасів на підприємстві / А.В. Жаворонок, І.В. Дзюбик // Молодий вчений. – 2017. - №6(46). – С. 422-426.
3. Маліков В. В. Методологія аналізу ефективності використання виробничих запасів на підприємстві / В. В. Маліков // Вісник ХНАУ. Серія : Економічні науки. - 2015. - № 2. - С. 23-30.
4. Пилипів Н. Поняття і сутність товарно-виробничих запасів / Н. Пилипів, М. Борисовський // Економічний аналіз. - 2013. - Т. 12(3). - С. 303-307.
5. Роева О. С. Проблемні питання визначення економічної сутності виробничих запасів [Текст] / Ольга Сергіївна Роева // Економічний аналіз: зб. наук. праць / Тернопільський національний економічний університет; редкол.: О. В. Ярошук (голов. ред.) та ін. – Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету «Економічна думка», 2017. – Том 27. – № 1. – С. 224-229.

Автор. Томчук Олена Феліксівна, к.е.н., доцент кафедри аналізу та статистики Вінницького національного аграрного університету, м. Вінниця, Україна.

Сфера наукових інтересів. Обліково-аналітичне забезпечення діяльності суб'єктів господарювання.

Зв'язок з автором: olenatomchuk@ukr.net

Пацар Ольга Григорівна, студентка магістратури Вінницького національного аграрного університету, м. Вінниця, Україна.

Сфера наукових інтересів. Обліково-аналітичне забезпечення діяльності суб'єктів господарювання.

Зв'язок з автором: olga.patsar@ukr.net